บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

โครงสร้างทางวิศวกรรมที่สร้างขึ้นแล้วใช้งานไปเป็นระยะเวลาหนึ่งอาจมีความปลอดภัยไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นเหตุผลของการรังวัดตรวจติดตามเพื่อเป็นการยืนยันความปลอดภัยตลอดการใช้งาน (Stenmark J,2002) ในบางประเทศมีข้อกำหนดกฎหมายให้มีการตรวจสอบโครงสร้างทางวิศวกรรมที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของประชาชน อาทิเช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย (Queensland และ New South Wales) การวัดสอบโครงสร้างทางวิศวกรรมเพื่อให้ทราบการเคลื่อนตัวว่าจะถึงจุดวิกฤตหรือไม่ เพื่อความปลอดภัยในการใช้งานโครงสร้าง โดยอาศัยการรังวัดที่มีความแม่นยำสูงเพื่อเพิ่มความแน่ใจและนำมาคำนวณ โดยวิธีที่น่าเชื่อถือ

สำหรับประเทศไทย โครงสร้างหนึ่งที่ได้รับการวัดสอบและแก้ไขมาตลอดคือสะพานพระรามหก (ภาพสะพานพระรามหก ในปัจจุบันดูรูปที่ 1.1) สาเหตุจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เกิดการชำรุด เพื่อความปลอดภัยจึงจำเป็นต้องมีการรังวัดเพื่อเฝ้าระวังโครงสร้างสะพานพระรามหก หลังจากทำการรังวัดสะพานพระรามหก นำผลการรังวัดมาคำนวณหาค่าพิกัดในแต่ละครั้งของการรังวัดมาหาค่าต่างกับค่าเฉลี่ยของตัวมันเอง ผลของการเปรียบเทียบผลต่างกันมีค่าเป็นระบบ ดังนั้นการศึกษาการรังวัดสะพานพระรามหก จึงมีความประสงค์จะหาและลดความคลาดเคลื่อนแบบมีระบบ เพื่อจะส่งผลให้ผลการรังวัดในแต่ละครั้งมีค่าใกล้เคียงกันมากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

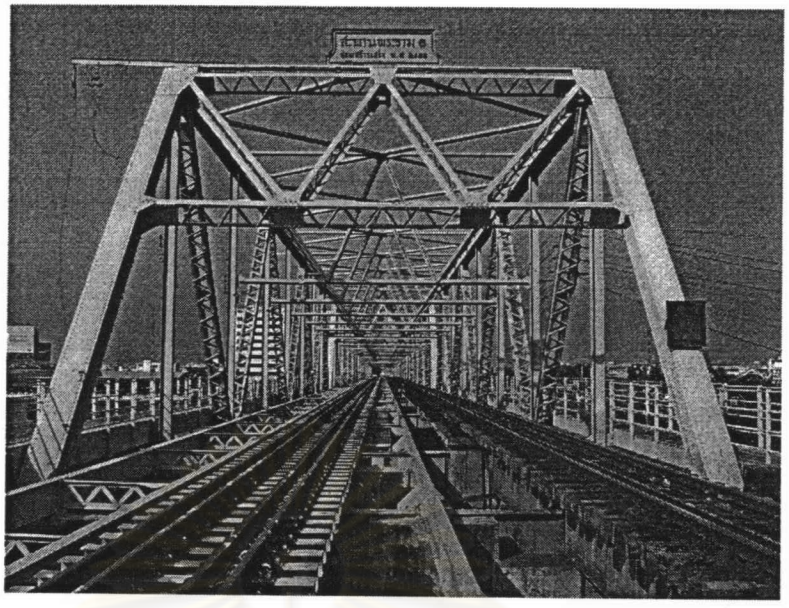

<u>รูปที่ 1.1</u> แสดงภาพสะพานพระรามหก ในปัจจุบัน

ประวัติและการซ่อมบำรุงสะพานพระรามหก พอสังเขปดังนี้ เมื่อสะพานสร้างเสร็จสิ้น ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2469 ซึ่งสะพานพระรามหก มีความสำคัญมากต่อการขนส่งทางรถไฟภายในประเทศเนื่องจากเป็นสะพานในเส้นทางหลักใช้สำหรับเดินทางจากภาคกลางไปภาคใต้ กระทั่งวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2488 สะพานถูกทำลายชำรุดถึงใช้การไม่ได้จากภัยทางอากาศระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 วันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2493 เริ่มงานรื้อสะพานเหล็กเดิมที่ชำรุด กระทั่งวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2494 การรื้อสะพานเหล็กเดิมแล้วเสร็จ ผลจากความเสียหายของตะม่อสะพานทำให้ต้องเริ่มประกอบสะพานเหล็กใหม่ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2495 เริ่มงานประกอบสะพานเหล็กใหม่เป็นสะพานเหล็ก ขนาด 77+84+120+84+77 เมตร ชนิด ท.ท. มีทางรถยนต์ขนานคู่ไปกับทางรถไฟ พร้อมทางเท้าข้างละ 1.50 เมตร จนเมื่อในวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2496 จึงได้ทำการเปิดเดินรถใหม่

จากนั้นทำการวัดสอบการเคลื่อนตัวของตะม่อสะพานตะม่อ A (ตะม่อแรกจากกรุงเทพฯ ดูรูปที่ 1.2) ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2507 โดยฝ่ายการช่างโยธาวัดจากศูนย์กลางลูกกลิ้งเคลื่อนตัวจากศูนย์กลางของแผ่นรองรับ (Base Plate) ฝ่ายการช่างโยธาได้ทำการวัดสอบการเคลื่อนตัวของตะม่อริมฝั่งนี้อยู่ตลอดมา กระทั่งปี พ.ศ.2509 ห้องทดลองวิศวกรรมโยธาได้ทำการเจาะดินที่เชิงลาดคอสะพานพระรามหก นำมาคำนวณหาความสูงวิกฤต (Critical Height) ปรากฏว่ามีค่าความปลอดภัยไม่เป็นที่น่าพอใจ จากนั้นห้องทดลองวิศวกรรมโยธาจึงวินิจฉัยว่าเพื่อความปลอดภัยและ

ประหยัดในการบำรุงรักษาทางรถไฟที่คอสะพานพระรามหกนี้ จึงสนับสนุนการแก้ไขโดยการสร้างสะพานยกระดับแทนคันทางดินถมเดิม

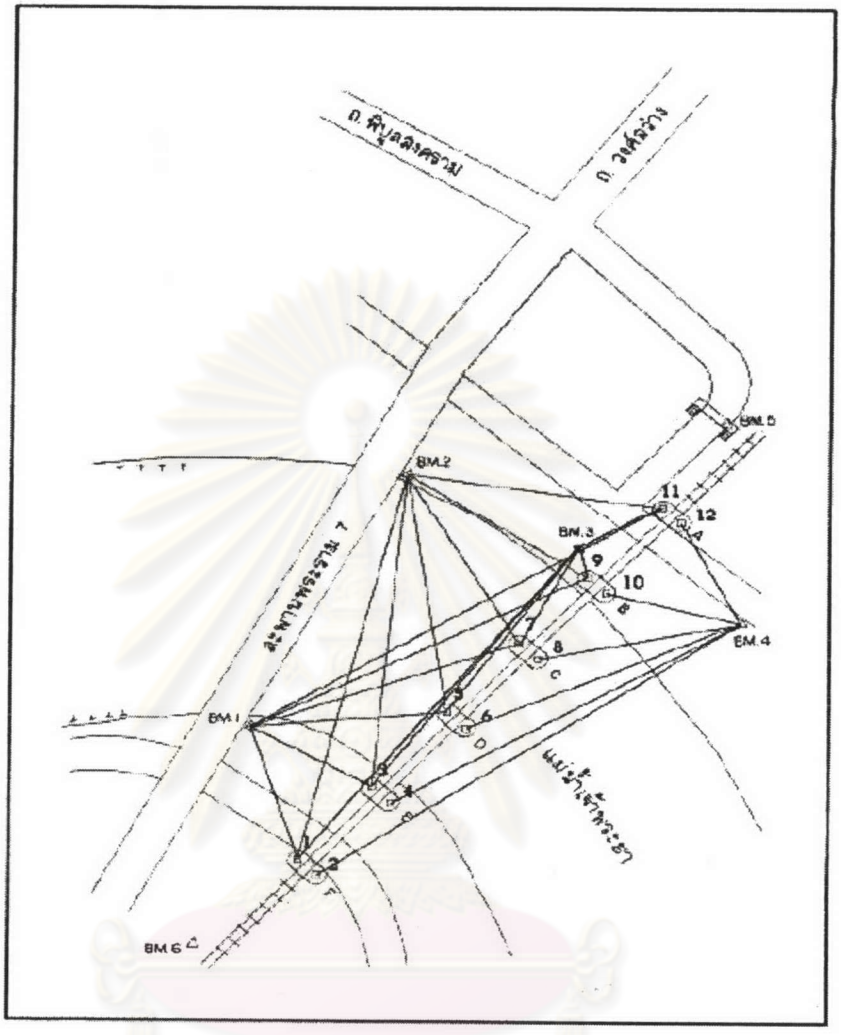

<u>รูปที่ 1.2</u> แสดงแผนผังตำแหน่งหมุดควบคุมและจุดที่ใช้ในการวัดสอบสะพานพระรามหก

ในปี พ.ศ. 2525 การรถไฟแห่งประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นโดยการจัดส่งเจ้าหน้าที่ของ Japan International Cooperation Agency (JICA) มาศึกษาการชำรุดเสียหายของโครงสร้างสะพานเพื่อออกแบบซ่อมแซม ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 จึงได้มีการดำเนินการซ่อมสะพานพระรามหก ตามคำแนะนำของ JICA โดยมีการถอดขยับจานรองสะพาน(Top Saddle) แผ่นเหล็กรองจานรองสะพาน(Base Plot) บนตะม่อต่าง ๆ ของสะพานดังนี้

1) ถอด, ขยับ และติดตั้ง เพียงส่วนบนของจานรองสะพาน (Top Saddle) บนตะม่อ A ไปทางหาดใหญ่ 101 มิลลิเมตร สำหรับโครงสะพานด้านซ้ายและ 103 มิลลิเมตร สำหรับโครงสะพานด้านขวา

2) ถอด, ขยับและติดตั้งเพียงส่วนบนของจานรองสะพานบน ตะม่อ F ไป ทางกรุงเทพ 67 มิลลิเมตร สำหรับโครงสะพานด้านซ้าย 57 มิลลิเมตร สำหรับโครงสร้างด้านขวา

3) เคลื่อนขยับสะพานช่วง Anchor ทั้งช่วงไปทาง หาดใหญ่ 90 มิลลิเมตร โดยการแยกส่วนล่างของจานรองสะพาน จากแผ่นเหล็กรอง จานรองสะพาน (Base Plate) ที่รอยเชื่อมบนตะม่อ C

4) หุ้มตะม่อ C และ ตะม่อ D

ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการทุบพื้นถนนส่วนที่ให้รถยนต์วิ่งทิ้งไปภายหลังจากการก่อสร้างสะพานพระรามเจ็ดเรียบร้อยแล้ว จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2542 การรถไฟฯ ตรวจพบว่าเกิดการขัดตัวของ Locked Link ที่บริเวณเชื่อมต่อของโครงสร้างสะพานจาก 2 ฝั่งแม่น้ำ ทำให้ต้องวางแผนดำเนินการซ่อมสะพานพระรามหกอีกครั้งหนึ่ง การซ่อมโดยการเลื่อนจานรองสะพานและแผ่นเหล็กจานรองสะพานเช่นเดียวกับที่เคยกระทำเมื่อ พ.ศ. 2529 ถูกกำหนดเป็นวันที่ 7 มีนาคม 2543 ในการซ่อมครั้งนี้การรถไฟฯ ได้ริเริ่มให้มีการรังวัดเพื่อเฝ้าระวังการเคลื่อนตัวของตะม่อ เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ต้องมีการซ่อมเป็นระยะ ๆ ตลอดมา การรังวัดกำหนดให้มีขึ้นก่อนการเลื่อน 2 เดือน และภายหลังการเลื่อนไปแล้ว อีก 12 เดือน รวมการรังวัดทั้งหมด 13 ครั้ง

สำหรับการวัดสอบนั้นได้ใช้การรังวัดดาวเทียม GPS สร้างกรอบอ้างอิงเพื่อควบคุมการวัดสอบตะม่อสะพานดังแสดงภาพในภาคผนวก ก ซึ่งวัดโดยกล้องสำรวจแบบประมวลผล (Total Station) จากการรังวัดตะม่อสะพานจำนวน 13 ครั้ง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2543 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2543 ครั้งที่ 3 เมื่อ 21 มกราคม 2543 ครั้งที่ 4 และ 5 (ก่อนทำการเลื่อนสะพาน) เมื่อวันที่ 6 และ 7 มีนาคม 2543 ครั้งที่ 6 และ 7 (วัดสอบหลังเลื่อนสะพานทันที 2 ครั้ง) เมื่อวันที่ 9 และ 10 มีนาคม 2543 ครั้งที่ 8 (วัดสอบหลังการเลื่อนสะพานแล้วเสร็จ 1 เดือน) วันที่ 25 เมษายน 2543 ครั้งที่ 9 (วัดสอบหลังการเลื่อนสะพานแล้วเสร็จ 2 เดือน) วันที่ 30 พฤษภาคม 2543) ครั้งที่ 10 วันที่ 28 มิถุนายน 2543 ครั้งที่ 11 วันที่ 27 กันยายน 2543 ครั้งที่ 12 วันที่ 11 มกราคม 2544 ครั้งที่ 13 วันที่ 29 มีนาคม 2544 พบว่าความคลาดเคลื่อนแบบมีระบบเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ กัน การวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุและขนาดของความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากข้อมูลการวัดสอบและติดตามการเคลื่อนที่ของโครงสร้างสะพานที่กระทำมาอย่างต่อเนื่องนั้นประกอบด้วย

1. การวัดสอบค่าพิกัดหมุดถาวรบนตะม่อสะพานโดยใช้ Total station จากพิกัดหมุดควบคุม

2. การวัดสอบความเอียงของตะม่อสะพานโดยเครื่องมือ Digital Tilt Meter

3. การวัดสอบระยะห่างระหว่างตะม่อโดย Total station

4. การวัดสอบการเคลื่อนที่จานรองสะพานด้านอิสระ

5. การวัดสอบระยะห่างระหว่างปลายสะพานช่วงที่ประชิดกัน

6. การวัดสอบความเอียงของตะม่อสะพาน

7. การวัดสอบการเคลื่อนตัวของจุดต่อสะพาน

ผลจากการรังวัดเพื่อเฝ้าระวังพบว่า ค่าพิกัดของจุดตรวจสอบที่คำนวณมาได้มีแนวโน้มของความคลาดเคลื่อนมีระบบ(Systematic Error) แฝงอยู่ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของความคลาดเคลื่อนนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาแหล่งกำเนิดและขนาดความคลาดเคลื่อนแบบมีระบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากวิธีการรังวัด

2. ศึกษาขนาดและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการหาตำแหน่ง

3. วิเคราะห์ผลการรังวัดเพื่อสอบหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน

4. เสนอแนะแนวทางในการรังวัดเพื่อเฝ้าระวังที่มีประสิทธิผลในการนำไปใช้ในการปฏิบัติหาการเคลื่อนตัวของสะพานได้ถูกต้อง

5. นำเอาแนวคิดไปใช้กับโครงสร้างทางวิศวกรรมอื่นๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. จำกัดกรอบการทำการวัดสอบ โดยอาศัยเฉพาะการวัดสอบโดยใช้ GPS และกล้องสำรวจแบบประมวลผล (Total Station) การวัดสอบหมุดควบคุมและจุดวัดสอบที่ได้จัดสร้างไว้

2. วิธีการรังวัดเป็นไปตามเงื่อนไขที่เหมือนเดิม (วัดมุมราบ มุมสูงและวัดระยะจากหมุดควบคุมไปยังแต่ละหมุดถาวรบนตะม่อ) โดยอาจเสนอแนะการทำงานเพิ่มเติมเพื่อให้ผลการรังวัดมีประสิทธิผลดีขึ้น

1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาถึงการวัดสอบกระบวนการทำงานที่อาจมีความใกล้เคียงกันที่เคยมีการทำงานมาแล้ว เช่น การวัดสอบเชื่อนรวมไปถึงการศึกษาโครงข่ายสำรวจแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงข่ายที่ใช้ในการรังวัดในปัจจุบันโดยศึกษาถึงค่าความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของโครงข่าย นั้น ๆ พร้อมกันนี้ในงานสำรวจจะต้องมีการวัดสอบเครื่องมือเพื่อให้ทราบค่าความถูกต้องของเครื่องมือที่จะนำไปใช้งานสำหรับเครื่องวัดระยะอิเล็กทรอนิกส์ (EDM) จะนำไปวัดสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

2. ศึกษาขนาดและผลกระทบของความคลาดเคลื่อนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการรังวัดสะพานพระรามหก โดยจะศึกษาจากกระบวนการทำงานในขั้นตอนการวัดมุม การวัดระยะว่าจะส่งผลต่อการหาค่าพิกัดของจุดบนตะม่อโดยใช้หลักการแพร่ของความคลาดเคลื่อน(Error Propagation)

3. นำข้อมูลจากการรังวัดเดิมมาวิเคราะห์ โดยหลังจากทราบถึงความคลาดเคลื่อนต่างๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ และนำข้อมูลเดิมมาวิเคราะห์หาสาเหตุของความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในการทำงาน เพื่อจะหาวิธีลดความคลาดเคลื่อนที่ส่งผลทำให้เกิดความผิดพลาดในการหาตำแหน่ง

4. เสนอแนวทางในการวัดสอบสะพานพระรามหก ที่ได้ทำการวิเคราะห์ไว้แล้วรวมถึงโครงข่ายที่มีค่าความถูกต้องดีขึ้น พร้อมกันนี้นำวิธีดังกล่าวไปทำการหาค่าพิกัดของจุดบนตะม่อต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย และเรียบเรียงวิทยานิพนธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ตรวจสอบความถูกต้องของวิทยานิพนธ์และดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบชนิดของความคลาดเคลื่อนต่างๆ ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในการรังวัด

2. ทราบผลกระทบของความคลาดเคลื่อนที่มีต่อการหาตำแหน่ง

3. ทราบถึงแหล่งกำเนิดและขนาดความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในการวัดสอบ

4. ทำให้การรังวัดเพื่อเฝ้าระวังมีประสิทธิผลดีขึ้น

5. สามารถนำเอาแนวทางที่วิเคราะห์ไว้มาใช้กับโครงสร้างอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย